

Determinatiesleutel voor enkele nieuwe vissoorten in Nederland

© Stichting RAVON, Nijmegen

Door de komst van diverse nieuwe vissoorten en vernieuwde taxonomische inzichten vraagt de determinatiesleutel uit de RAVON-gids 'Herkenning Zoetwatervissen' (Spikmans & Kranenbarg, 2006) enige aanvulling. Voor de herkenning van deze soorten wordt hier een aangepaste sleutel aangereikt. In de geplande herdruk van de gids zal de tabel volledig herzien worden.

Algemene kenmerken voor de soorten in de onderstaande sleutel:

- twee kieuwopeningen aan beide zijde van het lichaam
- één of twee buikvinnen
- geen of twee bekdraden
- geen vetvin

-
1a	Twee bekdraden, één rugvin.	→ 2	grondel (karperachtigen)
1b	Geen bekdraden, twee rugvinnen.	→ 3	grondel (baarsachtigen)
-

2a Bekdraden kort (reiken niet verder dan het midden van het oog). Rug- en staartvin duidelijk gevlekt. Anaalopening dicht bij de anaalvin dan bij de buikvinnen. Schubben op de rug achter de kop ongekiel (foto links).

- Riviergrondel (*Gobio gobio*)

2b Bekdraden lang (reiken tot aan de achterrand van het oog). Rug- en staartvin zonder of met slechts vage vlekken. Anaalopening dicht bij de buikvinnen dan bij de anaalvin. Schubben op de rug achter de kop gekiel (foto rechts).

- Witvinggrondel (*Romanogobio belingi*)

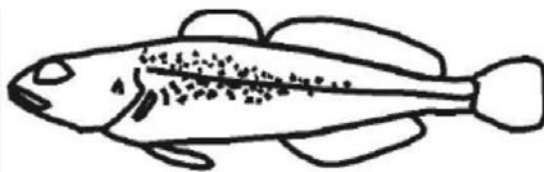
-
3a	Twee buikvinnen.	→ 4	donderpad (Cottidae)
3b	Eén buikvin (zuignapvormig).	→ 5	grondel (Gobiidae)
-

4a Bij jonge dieren (kleiner dan 6 cm) flanken ruw. Stekeltjes aanwezig vanaf de borstvin tot minimaal aan de tweede rugvin (tekening links). Stekels zicht- en voelbaar.

- Rivierdonderpad (*Cottus perifretum*)

4b Bij jonge dieren (kleiner dan 6 cm) flanken glad. Stekeltjes afwezig of hooguit enkele achter de borstvin (tekening rechts).

- Beekdonderpad (*Cottus rhenanus*)

5a Neusopeningen vormen twee korte buisjes (zie foto).

- Marmergrondel (*Proterorhinus semilumaris*)

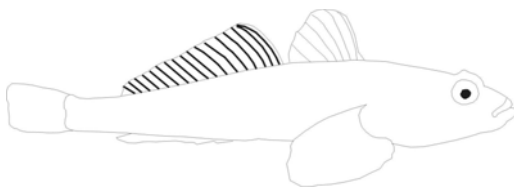
5b Neusopeningen vormen geen buisjes.

→ 6 grondel (*Neogobius*)

6a Tweede rugvin loopt schuin af. Eerste vertakte vinstraal van de tweede rugvin is ongeveer twee maal zo lang als de voorlaatste vinstraal (zie tekening).

- Pontische stroomgrondel (*Neogobius fluviatilis*)

6b Tweede rugvin recht. Alle vinstralen van ongeveer gelijke lengte. → 7

7a Zwarte vlek aanwezig in eerste rugvin (zie foto).

- Zwartbekgrondel (*Neogobius melanostomus*)

7b Geen zwarte vlek in eerste rugvin.

→ 8

8a Rug achter de kop zonder schubben. Aanwezigheid in Nederland nog niet vastgesteld.

- Naakthalsgrondel (*Neogobius gymnotrachelus*)

8b Rug achter de kop met schubben. Bek groot. Kop in vooraanzicht breder dan hoog (foto links).

- Kesslersgrondel (*Neogobius kessleri*)

Kesslers grondel (links), zwartbekgrondel (rechts)

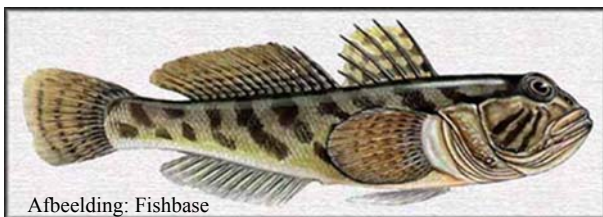
Foto: Paul van Hoof

Foto: Martijn Dorenbosch

Foto: Frank Spikmans

Afbeelding: Fishbase

Foto: Jelger Herder

Marmersgrondel

- Belangrijke kenmerken:
  - neusopeningen buisvormig verlengd
  - buikvinnen vergroeid tot zuignap
  - gemarmerde tekening op flanken
  - geen bekdraden
  - lengte tot 11 cm
- Habitat:
  - zowel stilstaande als stromende wateren; rivieren, beken, plassen, sloten
- Verspreiding in Nederland:
  - heel Nederland; breidt zich snel uit.

Pontische stroomgrondel

- Belangrijke kenmerken:
  - achterste rugvin en anaalvin lopen schuin af
  - buikvinnen vergroeid tot zuignap
  - mannetje in paaitijd zwart gekleurd
  - lengte tot 20 cm
- Habitat:
  - voornamelijk rivieren, ook in plassen; op zand- of modderbodem
- Verspreiding in Nederland:
  - in de Waal; te verwachten in alle grote rivieren

Zwartbekgrondel

- Belangrijke kenmerken:
  - zwarte vlek in eerste rugvin
  - zwarte vlek bij juvenielen met lichte rand
  - buikvinnen vergroeid tot zuignap
  - mannetje in paaitijd zwart gekleurd met lichte vlekken
  - lengte tot 22 cm
- Habitat:
  - voornamelijk rivieren; op zand- en stenige bodem
- Verspreiding in Nederland:
  - alle grote rivieren

Naakthalsgrondel

- Belangrijke kenmerken:
  - geen schubben op rug achter kop
  - onregelmatige schuine strepen op flanken
  - buikvinnen vergroeid tot zuignap
  - geen zwarte vlek in eerste rugvin
  - lengte tot 16 cm
- Habitat:
  - zowel stilstaande als stromende wateren, zoals rivieren, beken, plassen, sloten
- Verspreiding:
  - in Nederland nog niet aangetroffen; breidt zich uit in Oost Europa

Kesslersgrondel

- Belangrijke kenmerken:
  - grote, brede bek
  - kop breder dan hoog
  - buikvinnen vergroeid tot zuignap
  - lengte tot 20 cm
- Habitat:
  - voornamelijk rivieren; vaak tussen (stort)stenen
- Verspreiding in Nederland:
  - alle grote rivieren